

Юрій Фініковський

Любомль (Україна)

МЕМУАРНА СПАДЩИНА Д. ШУМУКА ПЕРІОДУ ЕМІГРАЦІЇ (1987–2002 РР.)

Постать Данила Лаврентійовича Шумука (1914–2004 рр.) – дисидента, учасника українського руху опору, члена Української Гельсінської групи – в останні десятиліття викликає все більшу зацікавленість у наукових колах та серед широкої громадськості. Особливу увагу дослідники приділяють мемуарній спадщині цього діяча, яка представлена кількома окремими виданнями, що побачили світ у Франції, США, Канаді.

Після закінчення чергового терміну ув'язнення в радянських таборих, у січні 1987 року Д. Шумук емігрує в Канаду. В цей час він проводить зустрічі з багатьма українськими діаспорними організаціями та товариствами в м. Торонто, Оттаві, Гамільтоні, Монреалі, Едмонтоні, Ванкувері та ін.

Восени 1987 року Д. Шумук з візитом перебував у США. Тут він виступав перед українськими громадами міст Нью-Йорк, Вашингтон, Детройт, Бостон, Норт-Порт, Лос-Анджелес, Клівленд, Міннеаполіс. В США Д. Шумук був запрошений в Білий Дім, де особисто зустрівся із президентом Р. Рейганом.

Протягом 1990-х рр. часто відвідував Францію, Аргентину, виступаючи перед українською громадськістю, студентством.

Значне місце в еміграційному періоді життя Д. Шумука займає написання спогадів. Як результат, уже в 1991 році, за підтримки Фондації імені О. Ольжича в Канаді, у видавництві «Новий Шлях» у Торонто виходить друком книга «Із Гулагу у вільний світ. Роздуми про зустрічі з українською діаспорою і урядовими чинниками та доповнення до книжки «Пережите і передумане».

В цьому виданні автор детально описує свій життєвий шлях протягом 1939–1943 років. Окремий розділ книги присвячений Норильському повстанню політв'язнів, безпосереднім учасником та одним із керівників якого був Д. Шумук. Значну увагу автор приділяє подіям, пов'язаним із перебуванням в таборах під час другого та третього радянських ув'язнень, знайомству із українськими дисидентами, написання спогадів.

Велику частину видання займають спогади про передумови та приїзд дисидента в Канаду, виступи перед українськими діаспорними товариствами та організаціями в найбільших містах цієї країни тощо. На сторінках книги Д. Шумук згадує також про своє перебування в США, прийом у президента Р. Рейгана.

Під час проживання в еміграції Д. Шумук активно публікується в україномовних діаспорних газетах та часописах. Серед них – «Новий Шлях» (м. Торонто), «Український Голос» (м. Вінніпег), «Українські вісті» (м. Детройт), «Українське Слово» (м. Париж) та ін. В них, зокрема, опубліковані спогади Д. Шумука про різні періоди життя, перебування в таборах Радянського Союзу, окремих діячів українського руху опору тощо.

До мемуарної спадщини Д. Шумука відносимо також його переписку з родиною, друзями, знайомими, громадськими та політичними діячами Канади, США, Франції, України. Особливо цікавим в цьому плані є листування з колишніми політв'язнями Е. Кузнецовим, Є. Пронюком, М. Горинем, Є. Сверстюком, В. Мейлановим, Я. Сусленським, С. Семенюком, К. Королем, О. Брисем, П. Куликом, в яких вміщено спогади про перебування в УПА, роки поневірянь в таборах СРСР, життя на засланні, еміграцію в Канаду тощо.

Окрім цього ще один комплекс творчої спадщини Д. Шумука періоду еміграції складають його машинописні спогади, автобіографічні тексти, що за різних причин не були опубліковані за кордоном.

Значна частина перелічених вище матеріалів сьогодні передана у фонди Любомльського краєзнавчого музею на Волині.

Таким чином, до мемуарної спадщини Д. Шумука періоду еміграції (1987–2002 рр.) ми відносимо його видання «Із Гулагу у вільний світ», спогади, опубліковані на сторінках україномовних періодичних видань Канади, США, Франції, листи, машинописні автобіографічні тексти та ін. Загалом, цей комплекс може слугувати джерельною базою для подальших досліджень пов'язаних з громадсько-політичною діяльністю Д. Шумука, життям української діаспори Канади, США, українським дисидентським рухом та ін.

Список основних джерел та літератури:

1. Антонюк Я. Д. Шумук / Я. Антонюк // Український визвольний рух у постатях керівників. Волинська та Брестська області (1930–1955) – Торонто ; Львів : Вид-во «Літопис УПА», 2014.
2. Бобир А. Тюремний «хрест» / А. Бобир // Україна Молода. – 3 серпня 2010 року.
3. Зінкевич О. Шумук Данило / О. Зінкевич // Енциклопедія українознавства. – Т. 10. – Львів, 2000.
4. Ольховський І. Лицар честі / І. Ольховський // Українська газета. – № 22. – 10 червня 2004 р.
5. Остапюк О. Д. Шумук. Людина-легенда, яку знає увесь світ / О. Остапюк // Минуле і сучасне. Волині та Полісся. Сторінки воєнної історії Волині. – Луцьк, 2009. – Вип. 30.
6. Стех Я. Майже половина життя в ув'язненні / Я. Стех // Наше Слово. – №48. – 30 листопада 2014 року.
7. Шумук Данило // Міжнародний біографічний словник дисидентів країн Центральної та Східної Європи й колишнього СРСР. – Т. І. Україна. Частина 2. – Харків : Права людини, 2006.
8. Шумук Д. Із ГУЛАГу – у вільний світ / Д. Шумук. – Торонто : «Новий шлях», 1991.
9. Шумук Д. Пережите й передумане : Спогади й роздуми українського дисидента-політв'язня з років блукань і боротьби під трьома окупаціями України (1921–1981) / Д. Шумук – К. : «Видавництво імені Олени Теліги», 1998.